Panelul III. Unitatea națională, coeziunea societății moldovenești – prioritate a teoriei politice, economice, jurisprudenței, sociologiei etc.

Dimensiunea politică

CZU: 323.1:327.57:342.5

SECURITATEA UMANĂ ȘI UNITATEA NAȚIONALĂ: TANGENȚE ȘI PERSPECTIVE[32]

Serghei SPRINCEAN[33]

ORCID: 0000-0002-7411-9958

Inga GRIGORIU[34]

ORCID: 0009-0006-7289-8624

https://doi.org/10.59295/csienu2025.08

Informații despre recenzenți:

Victor Juc, m.c. al AȘM, prof. univ., dr. hab. în politologie, director al ICJPS al USM, 069253628

Grigore Pîrțac, conf. univ., dr. în polit., decanul Facultății de Științe Politice și Relații Internaționale, USEM, 068494111

Rezumat: *Studiul examinează relația dintre ”securitatea umană” și ”unitatea națională” din perspectiva interdependențelor acestor concepte în contexte socio-politice diverse. Relevanța subiectului abordat derivă din faptul că unitatea națională, în realitățile contemporane, reprezintă un factor-cheie pentru dezvoltarea economică, securitatea socială și stabilitatea politică. Securitatea umană, prin dimensiunile sale economice, sociale și politice, influențează coeziunea societății, în timp ce unitatea națională poate fi un factor determinant în consolidarea unui mediu sigur și incluziv. Scopul investigației este de a explora mecanismele prin care securitatea umană și unitatea națională se condiționează și se influențează*

32 Articolul este elaborat în cadrul subprogramului de cercetare: 01.05.01 „*Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice”* și în cadrul proiectului „*Camps and Camp-Like Settings in Urban Environments: Bridging Humanitarian and Development Activities”*, finanțat de SNIS.

33 doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM, e-mail: sprinceans@yahoo.com .

34 Doctorandă, USM, e-mail: umcd.inga@gmail.com / inga.grigoriu@da.md .

reciproc, cât și de a evidenția factorii care pot sprijini coeziunea societală. Obiectivele cercetării includ analiza perspectivelor teoretice asupra legăturii dintre securitatea umană și unitatea națională; evaluarea tendințelor demografice reflectate în Recensământul Populației și Locuințelor din Republica Moldova (RPL2024) și impactului acestora asupra coeziunii sociale; identificarea măsurilor de politici publice necesare pentru diminuarea disparităților regionale și fragmentării sociale. Rezultatele studiului scot în evidență că securitatea umană și unitatea națională sunt interdependente, influențează direct stabilitatea politică și dezvoltarea socio-economică. Concluziile subliniază necesitatea unor politici publice integrate capabile să răspundă provocărilor demografice, economice și sociale, inspirate de arhitectura guvernanței europene în domeniul securității umane.

Cuvinte cheie: *securitate umană, unitate națională, interes național, identitate colectivă, coeziune socială, politici publice, guvernanță democratică, stabilitate societală*

HUMAN SECURITY AND NATIONAL UNITY: INTERSECTIONS AND PERSPECTIVES

Abstract: *The study examines the relationship between human security and national unity from the perspective of their interdependencies in various socio-political contexts. The relevance of this topic stems from the fact that, in contemporary realities, national unity represents a key factor in economic development, social security, and political stability. Human security, through its economic, social, and political dimensions, directly influences societal cohesion, while national unity can serve as a decisive factor in fostering a secure and inclusive environment. The aim of this investigation is to explore the mechanisms through which human security and national unity condition and influence each other, as well as to identify the factors that support social cohesion. The research objectives include an analysis of theoretical perspectives on the relationship between human security and national unity; an assessment of demographic trends reflected in the 2024 Population and Housing Census of the Republic of Moldova (RPL2024) and their impact on social cohesion; and the identification of necessary public policy measures to reduce regional disparities and social fragmentation. The findings highlight that human security and national unity are interdependent and directly shape political stability and socio-economic development. The conclusions emphasize the need for integrated public policies capable of addressing demographic, economic,*

and social challenges, inspired by the European governance framework in the field of human security.

Keywords: *human security, national unity, national interest, collective identity, social cohesion, public policies, democratic governance, societal stability*

Introducere

Procesul de asigurare a securității umane în contextul necesității asigurării unității naționale în societățile contemporane poate fi analizat în contextul interconexiunilor dintre securitatea umană și unitatea națională, cât și prin evidențierea modul în care acestea se influențează reciproc în diverse contexte [31, p. 8; 63, p. 96]. Obiectivele stabilite de cercetarea în cauză includ identificarea perspectivelor teoretice și practice care pot contribui la consolidarea coeziunii sociale [43, p. 39; 70, p. 53]. Procesul de analiză și interpretarea rezultatelor preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor din Republica Moldova(RPL)2024 confirmă tendințele demografice alarmante, inclusiv migrația masivă și îmbătrânirea populației în Republica Moldova, ceea ce necesită politici de coeziune socială și integrare economică [40, p. 82]. Astfel, RPL2024 demonstrează conexiunea dintre securitatea umană și unitatea națională prin evidențierea factorilor demografici, economici și sociali care influențează stabilitatea unei societăți [55, p. 80]. Astfel, cercetarea de față subliniază că unitatea națională și securitatea umană sunt interdependente, influențând stabilitatea și dezvoltarea unei societăți [14, p. 112]. De asemenea, devine evident că disparitățile regionale și fragmentarea percepțiilor influențează gradul de aliniere al populației la obiectivele naționale, inclusiv cele ce țin de asigurarea securității și a unei dezvoltări durabile, inclusiv în plan uman [19, p. 311].

După trei decenii în care conceptul de securitate umană a fost supus atât studiilor critice de securitate, dar și evoluției sale continue, importanța acestuia rămâne incontestabilă [38, p. 264; 61, p. 509]. Grație aportului științific, cât și al consensului manifestat de către decidenții politici, dimensiunea de securitate umană în realitățile contemporane reprezintă una dintre cele mai importante preocupări pentru statele de drept și ale bunăstării, inclusiv și ale celor aflate în tranziție [33, p. 245; 67, p. 524]. O dovadă în acest sens este alinierea globală în a. 2015 la Agenda 2030 a ONU și angajamentul statelor privind implementarea celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă [54, p. 23; 34, p. 258], menite să ofere un plan comun pentru

pace și prosperitate, să asigure un mediu sigur și durabil pentru populații, să combată inegalitățile, să reducă sărăcia și să ofere o șansă pentru noile generații [69, p. 39; 42, p. 12].

Examinând obiectivele Strategiei de Securitate Națională a Republicii Moldova, publicată în Monitorul Oficial Nr. 17-19 art. 28 la data de 17 ianuarie 2024 [6], observăm că acestea continuă să pună securitatea statului înaintea securității persoanelor, cu un accent predominant acordat domeniului apărării, în detrimentul securității economice și sociale [68, p. 31; 36, p. 194]. Spre exemplu, Centrul de Analiză și Prevenire a Corupției, s-a referit în cadrul unui raport [3] la caracterul eminamente politic al noii SSN, exprimat în viziunea unui singur actor statal, iar din perspectiva securității umane, un atare document ar trebui "*să acționeze ca un scut de protecție împotriva unor posibile pericole, asigurând stabilitatea și securitatea necesară pentru a menține un mediu propice respectării drepturilor individuale ale cetățenilor*".

Metodologia aplicată

Setul de metode și abordări teoretico-conceptuale aplicat în investigație reprezintă o combinație armonioasă de metode de colectare, analiză și interpretare a datelor, care ne permit să atingem scopul propus [24, p. 159]. Astfel, metoda analizei literaturii de specialitate privind securitatea umană și unitatea națională, a documentelor, politicilor publice și legislației aferente ne permite să elaborăm conexiunile între securitate umană – unitate națională [39, p. 214; 60, p. 539]. Analiza de conținut a strategiilor oficiale privind securitatea și coeziunea națională permite evaluarea modului în care instituțiile politice naționale abordează dimensiunea de securitate umană în Republica Moldova [13, p. 105; 53, p. 90]. Metoda deductivă și inductivă este utilizată pentru identificarea unor modele și tendințe generale, iar metoda studiului de caz - pentru a examina impactul unității naționale asupra securității umane în contexte specifice [45, p. 151; 50, p. 46]. De asemenea, autorii se conduc de metoda obiectivității științifice, cât și metoda analizei imparțiale [35, p. 191].

Rezultatele investigației

Tangențe privind securitatea umană și unitatea națională

Securitatea umană, conform PNUD reprezintă o abordare complexă, interconectată și multidimensională, fundamentată pe trei piloni esențiali precum libertatea față de frică, libertatea față de lipsuri și viața în demnitate [20, p. 25]. Are la bază principii privind universalitatea concepției,

centrării pe persoană, interdependența între diverse domenii de activitate umană și prevenția prin reducerea riscurilor înainte ca acestea să se transforme în crize [52, p. 179; 37, p. 47]. Componente ale principiului centrării pe persoană sunt șapte dimensiuni formulate în Raportul de Dezvoltare Umană din a.1994 al PNUD [72] și anume: securitatea economică, securitatea alimentară, securitatea sanitară, securitatea de mediu, securitatea personală, securitatea comunitară, securitatea politică [41, p. 483; 49, p. 347]. Ariile de acțiune fiind strategiile de împuternicire și încurajare a persoanelor cât și strategiile de protejare prin înființarea de instituții menite să ofere protecție [15, p. 545].

Totodată, conceptul are o aplicabilitate practică prin care acesta poate fi utilizat ca și un instrument analitic, de planificare, identificare a vulnerabilităților, de intervenție, monitorizare, prevenție etc. Poate fi evaluat și măsurat printr-un șir de metode calitative și cantitative oferite de indicatori globali, regionali sau locali cum sunt, spre exemplu: indicatori cantitativi oferiți de HDI, Global Peace Index, Environmental Performance Index, Fragile States Index, etc.; indicatori calitativi - chestionare privind percepția securității (Index of Perceived Human Insecurity), etc. De asemenea, conceptul este supus constant studiilor critice de securitate care, conform PNUD [73, p. 37], pot fi grupate în cinci mari categorii cum sunt: conceptuale, analitice, politice, morale, operaționale [26, p. 11; 59, p. 558].

O definiție universal acceptată pentru conceptul de unitate națională este greu de identificat, de aceea vom menționa că majoritatea perspectivelor scot în evidență constituenții săi precum identitate comună, valori și obiective comune [28, p. 12], coeziune socială, sentimentul colectiv de apartenență, incluziune și egalitate, solidaritate între cetățeni, stabilitate politică, implicare civică, interes național, etc. Conform dicționarului explicativ al limbii române, termenul națiune reprezintă o comunitate stabilă de oameni, istoricește constituită ca stat, apăruta pe baza unității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică, care se manifestă în particularități specifice ale culturii naționale și în conștiința originii și a sorții comune [12, p. 35]. Dicționarul de sociologie definește noțiunea de stat ca un fenomen istoric complex cu raporturi stabile între indivizi și bunurile pe care aceștia le posedă, o anumită unitate între oamenii unei societăți [30, p. 183]. Dl. V. Juc, citându-l pe M. Merle [7, p. 129], exemplifică faptul că piloni ai unității naționale sunt identitatea națională, care include limba și religia, valorile cultural-istorice și memoria național-istorică. Dna T. Spătaru investighează conceptul de coeziune socială [11, p.

37] calificându-l drept un fenomen care se referă la gradul de conectivitate și solidaritate dintre grupurile din societate ce au un sentiment de apartenență la o comunitate și relațiile dintre membri săi. Reprezintă un efort democratic de stabilire a echilibrului social, a dinamismului economic și a identității naționale [10, p. 52]. Mai multe organizații din mediul asociativ și universitar din Republica Moldova, în cadrul unei campanii de informare [1], definesc termenul de unitate națională drept un concept care se referă la solidaritatea și coeziunea dintre cetățenii unei țări și comunitățile lor, promovează un sentiment de scop comun și cooperare între cetățeni, esențial pentru dezvoltarea economică, securitatea națională și interesul național [66, p. 152; 39, p. 214].

În viziunea lui V. Juc [7, p. 132-133], interesul național este strâns legat de securitatea națională și trebuie fundamentat pe primatul aspirațiilor individuale, întrucât statul există pentru cetățeni și nu invers [58, p. 94]. Interesul național al unui stat reprezintă capacitatea și capabilitatea acestuia de a asigura securitatea umană; fără populație, o entitate statală nu poate exista [27, p. 19]. Astfel, definirea interesului național care să unifice societatea revine instituțiilor politice, prin prisma actelor fundamentale și politicilor publice. Investite cu încredere, susținere și reprezentativitate, acestea trebuie să îndeplinească aspirațiile comunității socioculturale, asigurându-și în atare mod legitimitatea puterii [47, p. 30; 65, p. 151]. Unitatea națională facilitează realizarea intereselor naționale, iar puterea acestei legături determină adesea stabilitatea, prosperitatea și securitatea unei societăți [23, p. 99].

Națiunile unite tind să posede instituții mai puternice, o guvernare mai eficientă și politici economice mai performante, determinate în mod semnificativ de un efort conjugat al societății și instituțiilor politice. Un exemplu elocvent este redresarea economică rapidă a Germaniei de Vest(RFG) postbelice, cunoscută sub numele de „Wirtschaftswunder" sau "miracolul economic" care a condus, în cele din urmă, spre unificarea Germaniei. Reformele economice inițiate, asistența financiară prin Planul Marshall, reconstrucția infrastructurii și industriei, edificarea stabilității sociale au permis RFG să își crească vertiginos economia, transformând-o într-o democrație puternică și un pol de prosperitate în Europa. Spre deosebire, Germania de Est(RDG), cu o economie planificată, genera stagnare și lipsuri, astfel încât, spre anii 1980 discrepanțele economice erau evidente - PIB-ul pe cap de locuitor al RFG fiind de trei ori mai mare. Nivelul de trai, libertățile economice, instituțiile democratice ale Germaniei de Vest au reprezentat pentru germanii de est un model de aspirație care, sub presiunea revoltelor

și nemulțumirilor, a făcut posibil ca la data de 9 noiembrie 1989 să cadă Zidul de la Berlin, marcând sfârșitul divizării unei națiuni. Unitatea națională și coeziunea socială după acest marcant eveniment istoric a permis Germaniei de Vest să preia responsabilitatea economică pentru integrarea estului, în pofida costurilor uriașe și a dificultăților financiare. Reziliența modelului economic vest-german a permis transformarea Germaniei într-o putere de bază a Europei unite [21, p. 41].

Alte exemple marcante privind unitatea națională includ tranziția Africii de Sud de la regimul de apartheid la o societate democratică, proces realizat prin abordarea problemelor sociale și sprijinul pentru politicile naționale în vederea promovării unității naționale, coeziunii sociale și reconcilierii [62, p. 94; 44, p. 108]. Prin intermediul Comisiei pentru Adevăr și Reconciliere, condusă de Desmond Tutu, și a politicilor incluzive adoptate de Nelson Mandela [5, p. 4-5], Africa de Sud a reușit să atenueze conflictele rasiale și să construiască un stat bazat pe egalitate și coexistență pașnică. Această transformare a demonstrat că dialogul interetnic și angajamentul pentru drepturile civile sunt esențiale în consolidarea unității naționale într-o societate profund divizată [25, p. 161].

Semnificativ este și exemplul Japoniei, unde unitatea culturală și identitatea națională puternică au contribuit decisiv la procesul de reconstrucție economică și socială după devastările celui De-al Doilea Război Mondial [9, p. 393]. Principiile tradiționale precum loialitatea, disciplina și spiritul comunitar au sprijinit modernizarea accelerată a țării, facilitând tranziția către una dintre cele mai dezvoltate economii ale lumii [46, p. 276; 57, p. 462]. În plus, sistemul educațional, centrat pe valori naționale și respect pentru tradiție, a consolidat sentimentul de apartenență și coeziunea societală, prin urmare, o identitate națională bine definită poate reprezenta un motor al progresului și al stabilității [29, p. 343].

Perspectivele Republicii Moldova privind unitatea națională și securitatea umană

Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova a prezentat la debutul a. 2025, rezultatele Recensământului Populației și Locuințelor (RPL) 2024 [2]. Conform BNS, un recensământ al populației este un proces oficial de colectare, analiză și publicare a datelor despre numărul și caracteristicile demografice, economice și sociale ale populației unei țări sau regiuni, ce oferă informații esențiale despre distribuția geografică a populației, structura pe vârstă, nivelul de educație, ocuparea forței de muncă și condi-

țiile de trai [64, p. 40]. Prin urmare, acest indice oferă date esențiale pentru evaluarea securității umane prin prisma evidențierii vulnerabilităților demografice, economice și sociale care influențează bunăstarea unei națiuni [22, 204]. Astfel, pe dimensiunea securității economice ne vom referi la datele privind ocuparea forței de muncă, veniturile populației și distribuția resurselor, indici ce ajută la identificarea regiunilor afectate de sărăcie și excludere socială. Indicatorii privind securitatea sanitară fac referință la accesul la servicii de sănătate și condițiile de trai care afectează starea de sănătate a populației [48, p. 353]. La capitolul securitatea comunitară și politică utilizăm datele privind structura etnică, limba vorbită, confesiunile religioase, migrația care demonstrează influența acestor componente asupra coeziunii sociale și stabilității politice.

RPL 2024 a constatat, în baza unei metodologii prestabilite, că numărul actual al populației cu reședință obișnuită din dreapta Nistrului este de 2 401,2 mii persoane, iar în comparație cu recensământul din 2014, numărul populației a scăzut cu 13,9%. În anul 1991, când se forma statul independent Republica Moldova, numărul populației pe ambele maluri ale Nistrului, potrivit expertului în politici economice V. Ioniță [8], estima 4,36 milioane de locuitori. Astfel, conchidem că statul nostru a înregistrat un declin demografic semnificativ, pierzând circa 2 milioane de locuitori din 1991 până în 2024. Mai mult decât atât, scăderea de 13,9% din ultimul deceniu reflectă o vulnerabilitate sporită manifestată prin migrație externă și depopulare intensă, la bază fiind căutarea de către populație a unor condiții economice mai bune, un spor natural negativ cauzat de rata scăzută a natalității și îmbătrânirea demografică. În consecință, declinul populației afectează atât piața muncii, sustenabilitatea sistemului de pensii, cât și dezvoltarea socio-economică la nivel național [17, p. 22].

Ponderea populației urbane a crescut cu 7,9 puncte procentuale, de la 38,5% până la 46,4%, deoarece fiecare a 3 persoană cu reședință obișnuită din țară locuiește în municipiul Chișinău, comparativ cu fiecare a 5-a persoană la Recensământul din 2014. Ținând cont de datele prezentate, recensământul din 2024 reflectă proiecția disparităților economice și sociale între regiuni. Putem constata o urbanizare accelerată în detrimentul dezvoltării mediului rural care se confruntă cu un declin economic, lipsă de oportunități și o migrație internă semnificativă spre capitală. Această tendință exprimă o concentrare excesivă a populației într-un singur municipiu, accentuează presiunea asupra infrastructurii urbane, creează provocări în transport, asupra modului de trai, accesul la serviciile publice etc., cât și subliniază necesitatea

unor politici echilibrate de dezvoltare regională [56, p. 143].

Conform BNS, analiza structurii populației pe grupe de vârstă de asemenea a prezentat un șir de transformări în decursul unui deceniu. Grupul de 65 ani și peste a înregistrat o creștere de 11,3% în structura populației, fapt ce demonstrează un proces progresiv de îmbătrânire a populației. Grupul de 15-24 și 25-64 ani a raportat scăderi cu 4,1 p.p. fiecare, iar cel de la 0 la 14 ani a crescut cu 1,2 p.p. Constatăm astfel că Republica Moldova se confruntă cu o amenințare la adresa securității sale economice prin scăderea segmentului activ al populației aptă de muncă, exod al forței de muncă și scăderea natalității. Dinamica ușoară în creșterea 0-14 este insuficientă pentru a compensa declinul demografic general, ceea ce constituie provocări majore pentru sistemul de pensii, sănătate și forță de muncă.

Recensământul din 2024 prezintă un procent de 15,6% persoane care au declarat că dețin și cetățenia altui(altor) state din totalul 99,1% de persoane care au declarat că dețin cetățenia Republicii Moldova, comparativ cu a. 2014 cu 5,6% din totalul 99,5% din populație. Putem constata că unul din factorii care contribuie la procesul de depopulare a Republici Moldova reprezintă modalitatea de obținere a dublei cetățenii, ceea ce indică o creștere semnificativă a mobilității internaționale a populației. Această tendință sugerează că un număr tot mai mare de cetățeni optează pentru o a doua cetățenie, fie pentru a accesa oportunități economice mai bune, fie pentru ași ușura migrația permanentă, ceea ce facilitează relocarea și integrarea în alte economii în detrimentul statului nostru.

La capitolul structura populației după etnie, recensământul constată o creștere a numărului persoanelor care s-au declarat moldoveni și români, 77,2% și, respectiv, 7,9%. În comparație cu RPL2014, moldoveni și români se declarau 75,3% și, respectiv, 6,7%. Totodată, RPL2024 înregistrează o scădere a numărului de alte etnii cum ar fi ucraineni, găgăuzi, ruși, bulgari, romi și alții. Din aceste realități putem deduce că se remarcă o consolidare a identității naționale în rândul cetățenilor care se identifică drept moldoveni și români, iar scăderea proporției minorităților etnice poate fi explicată prin migrația externă sau asimilarea acestora în populația majoritară. Menționăm că la capitolul structura populației după confesiunile religioase modificări esențiale nu se atestă, datele prezentând peste 95% din populație ce se declară ortodocși.

În același timp, conform structurii populației după limba maternă, RPL2024 atestă câteva modificări și anume faptul că 49,2% din cetățeni au declarat limba ”moldovenească” ca limba maternă, iar alți 31,3% - limba

română, fiind în creștere cu 8,1 p.p. față de RPL2014. Astfel, componenta reprezentativă a populației Republicii Moldova se identifică de etnie moldoveni, dintre care circa jumătate declară limba română drept limba maternă. Prin urmare, constatăm că există o divergență semnificativă de percepție asupra identității lingvistice, discrepanță reflectată atât de factori istorici, culturali și politici, cât și influențe educaționale [4, p. 64]. Prin urmare, schimbarea treptată în percepția lingvistică poate fi rezultatul evoluțiilor în ansamblul de acte legislative și normative, din sistemul educațional și mediatic, cât și în agenda publică [18, p. 232].

Rezultatele preliminare ale RPL 2024 prezintă factori demografici, economici și sociali care influențează stabilitatea unei societăți, interconectând securitatea umană și unitatea națională [32, 16]. Drept urmare, observăm cum declinul demografic și migrația generează vulnerabilități economice și sociale, afectează sustenabilitatea statului și coeziunea națională [51, p. 122]. Disparitățile regionale accentuează dezechilibrele economice, perspectiva unor șanse reduse în depășirea sărăciei multidimensionale [71, p. 72]. O deosebită importanță este atestată în percepția identității naționale și lingvistice care pot influența coeziunea socială, incluziunea și respectul reciproc între membrii comunităților [16, p. 220].

Concluzii

Asigurarea securității umane ca și factor de coeziune socială sprijină unitatea națională în jurul obiectivelor care nu polarizează și nu fragmentează percepțiile populației asupra interesului național. O societate protejată multidimensional poate atenua impactul crizelor socio-economice asupra unității naționale, iar rolul instituțiilor statului este să ofere încredere, predictibilitate, stabilitate instituțională, guvernanță democratică, să combată eficient corupția endemică. Consolidarea factorilor economici prin reducerea inegalităților, accesul echitabil la resurse și servicii sprijină dezvoltarea umană, educația, sănătatea, protecția și integrarea comunitară.

Securitatea umană și unitatea națională sunt interconectate prin capacitatea statului de a proteja cetățenii și de a asigura un mediu de dezvoltare echitabil. Politicile publice care promovează incluziunea socială, reducerea vulnerabilităților și accesul la oportunități economice contribuie direct la consolidarea unui sentiment de apartenență națională. În lipsa unor astfel de măsuri, inegalitățile pot accentua diviziunile sociale și pot genera instabilitate.

Unitatea națională joacă un rol crucial în prevenirea insecurităților umane. Într-o societate coezivă, indivizii sunt mai predispuși să sprijine

eforturile colective de dezvoltare și să colaboreze cu instituțiile statului. Diminuarea corupției, transparența decizională și promovarea valorilor democratice contribuie la întărirea securității umane, prevenind fragmentarea și polarizarea societății. Astfel, securitatea umană nu poate fi separată de unitatea națională, ambele fiind factori esențiali în consolidarea stabilității și prosperității unui stat.

Referințe bibliografice:

1. API. Unitatea națională - siguranța și prosperitatea pentru fiecare familie/Национальное единство - безопасность и благосостояние для каждой семьи. Agenția Presei Independente. - 2023. 7 p.
2. Biroul Național de Statistică. Rezultatele preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor 2024. [online]. Disponibil: https://statistica.gov.md/ro/rezultatele-preliminare-ale-recensamantului-populatiei-si-locuintelor-2024-10077_61626.html (vizitat 30.01.2025).
3. CAPC. Raport de expertiză la proiectul Proiectul de hotărîre privind aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, 2023. [online]. Disponibil: https://www.capc.md/wp-admin/admin-jax.php?action=open_document_pdf&post_id=24435 (vizitat 06.01.2025).
4. CHULITSKAYA, T.; MATONYTE, I.; GUDELIS, D.; SPRINCEAN, S. *From Scientific Communism to Political Science: The Development of the Profession in Selected Former Soviet European States*. In: Opportunities and Challenges for New and Peripheral Political Science Communities. A Consolidated Discipline? Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, Springer International Publishing. Chapter 3, 2022. p. 51-85.
5. CIOPAȘIU, Mihai. Nelson Mandela - Un Model al Reconcilierii ca Expresie a Integrității și Libertății de Conștiință. In: Jurnalul Libertății de Conștiință, Noiembrie 2020.
6. Cu privire aprobarea Strategiei securității naționale a Republicii Moldova: Hotărâre Nr. 391 din 15-12-2023. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 17-01-2024, Nr. 17-19 art. 28.
7. JUC, V. Fundamentarea și evoluția conceptului de interes național. In: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice, 2009, nr. 2(150), pp. 122-136.
8. IONIȚĂ, V. Analiză: 10 lucruri care descriu Republica Moldova la 32 de ani de la obținerea independenței. [online]. Disponibil: http://viitorul.org/ro/content/analiz%C4%83-10-lucruri-care-descriu-republica-moldova-la-32-de-ani-de-la-ob%C8%9Binerea-independen%C8%9Bei (vizitat 30.01.2025).
9. KISSINGER, Henry. Diplomația. Trad. -Stefancu, Mircea; Paraschivescu, Radu. București: All, 2018. 784 p. ISBN 978-606-587-529-6.
10. SOHOȚCHI, T.-S.; SPRINCEAN, S. Importanța asigurării securității umane pentru fortificarea sistemului electoral al Republicii Moldova. In: *Conferința anuală a Centrului de Instruire Continuă în Domeniul Electoral*. 11.11.2022, Cahul. 2022, pp. 47-60.
11. SPĂTARU, T. Relevanța coeziunii sociale în studiul societății moderne. In: Formarea și consolidarea coeziunii sociale în Republica Moldova în contextul apropierii de Uniunea Europeană: . Studiu sociologic, Ed. 1, 30 iunie 2020, Chișinău/Odessa. Chișinău: Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, 2021, Vol.1, pp. 35-58.
12. SPRINCEAN, S. *Simbioza securității și interesele republcii moldova în perspectiva extinderii UE.* Republica Moldova în contextul noii arhitecturi de securitate regională:

Materialele conferinţei ştiinţifice internaţionale, 24 mai 2024. Chişinău: AMFA, 2025, p. 32-44.
13. SPRINCEAN, S. *Provocări securitare în perioada crizei sanitare și pandemiei Covid-19.* În: Mandatul de securitate: probleme actuale de interpretare, legislație și practică. Chișinău: Print-Caro, 2020, p. 104-109.
14. SPRINCEAN, S. *Development of conceptual apparatus of the contemporary security studies for better analysis of securing good governance and democracy*. In: Election Integrity and the Quality of Democracy: Challenges and Pathways to Good Governance. The work of the materials of the international scientific conference. Chișinău: CEP USM. 2025, p. 110-123.
15. SPRINCEAN, S. *Evoluția metodologiei de cercetare în studiile de securitate în contextul noilor provocări geopolitice*. În: Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Ediția a 7-a. Chișinău: USEM (Pulsul Pieței). 2025, p. 542-553.
16. SPRINCEAN, S. *Valențe conceptual-metodologice ale unor categorii și noțiuni specifice domeniului securității.* În: Conferința Internațională "Consolidarea rezilienței sociale prin valorificarea capitalului uman în contextul aderării Republicii Moldova și Ucrainei la Uniunea Europeană", 17-18.10.2024. Chișinău: Editura USM, 2024, p. 219-226.
17. SPRINCEAN, S. *Deepening human security and industrial symbiosis in the context of the EU enlargement*. In: Industrial Symbiosis from a technical perspective: challenges and opportunities. Bruxelles, September 10, 2024. Yecla, Spain: Technological Centre of Furniture and Wood of the Region of Murcia (CETEM). COST Action CA22110 Cooperation, development and cross-border transfer of Industrial Symbiosis among industry and stakeholders (LIAISE). 2024, p. 21-27.
18. SPRINCEAN, S. Dezvoltarea umană și siguranța persoanei în contextul preocupărilor pentru securitatea umană. In: *Studii şi cercetări juridice.* Chișinău: CEP USM, Partea 7-8. Subcap. 7.1. 2024, pp. 231-239.
19. SPRINCEAN, S. *Prioritățile de securitate națională prin prisma obiectivelor de securitate umană în contextul perspectivei de extindere a UE.* În: Conferința Internațională Jean Monnet "Mecanisme şi modele de adoptare a deciziilor la nivel local/regional/central",19-20 aprilie 2024 / Coord. L. Roşca. Chișinău: Print-Caro, 2024, p. 309-318.
20. SPRINCEAN, S. Aspecte securitare ale procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană. In: *Securitatea umană și socială în statul democratic*, 27 octombrie 2023. Chișinău: Tipografia "Print-Caro", 2023, p. 25-32.
21. SPRINCEAN, S. Perspective de ajustare a principiilor securității umane în condițiile unui nou context geopolitic. In: *Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației*, Ed. Volumul X. Cahul: CentroGrafic, 2023, Vol.10, Partea I, p. 40-44.
22. SPRINCEAN, S. Provocări contemporane la adresa securității umane și siguranței persoanei. In: *Statul, securitatea şi drepturile omului în era digitală.* Chișinău: CEP USM, 2023, Volum 1, pp. 202-209.
23. SPRINCEAN, S. Siguranța persoanei în contextul sistemului de asigurare a securității umane. In: *Parteneriatul Estic: spre o comunitate a democrației și prosperității*, Ed. 16. Chișinău: «Print-Caro» SRL, 2023, 1, pp. 98-105.
24. SPRINCEAN, S. *Corelații ale problematicii siguranței persoanei și securității umane cu domeniul drepturilor omului.* În: *Studii și cercetări juridice.* Chișinău: Tipografia Centrală. Partea a 6-a. Subcap. 7.1. 2023, p. 157-170.

25. SPRINCEAN, S. *Sustainability of public policies for strengthening personal safety and human security in conditions of political instability in the East-European region*. In: Evaluation of Policies on Social Inclusion, Migration, in particular interventions related to integration. The 2nd PROFEEDBACK Conference. 12-13.09.2022. PROFEEDbook2. COST Action CA20112 PlatfoRm OF policy Evaluation community for improvED EU policies and Better ACKnowledgement - PROFEEDBACK. University of Maribor, Slovenia. 2022, p. 156-164.
26. SPRINCEAN, S. *Consideraţii privind implocarea tinerilor în alegeri*. În: Digest electoral. Revistă de analiză, teorie şi cercetare în domeniul electoral. Ediţia VIII. Decembrie 2022, p. 7-18.
27. SPRINCEAN, S. Modernizarea domeniului securității ca obiect de studiu și disciplină didactică. In: *Studii naționale de securitate*, 2022, nr. 1(5), pp. 18-27.
28. SPRINCEAN, S. *Siguranța persoanei în condițiile necesității asigurării securității în domeniul electoral*. În: Digest electoral. Revistă de analiză, teorie şi cercetare în domeniul electoral. Ediţia VII. Iunie 2022, p. 6-17.
29. SPRINCEAN, S. *Rolul securității umane în consolidarea sistemului național de securitate*. În: Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate: Monografie colectivă; colegiul de redacție: Ludmila Roșca [et al.]. Chișinău: Print-Caro. Cap. 11. 2022, p. 329-359.
30. SPRINCEAN, S. *Politici de asigurare a securității umane în condiții pandemice*. În: Top 10 probleme politice a societăţii în contextul pandemiei de coronavirus de tip nou. Chişinău: Tipografia Centrală. Subcap. 2.5. 2022, p. 179-218.
31. SPRINCEAN, S**.** *The role of personal safety in ensuring the protection of human rights in the Republic of Moldova*. In: Защита прав человека в периоды внешнеполитической напряженности: материалы Всерос. науч-практ. конф. с Междунар. участием (Саранск, 26 мар. 2021 г.). Саранск, 2021. Ч. 1, с. 5-13.
32. SPRINCEAN, S. *Practici electorale incluzive pentru fortificarea securităţii umane şi siguranţei persoanei*. În: Digest electoral. Revistă de analiză, teorie şi cercetare în domeniul electoral. Ediţia VI. Decembrie 2021, p. 7-22.
33. SPRINCEAN, S. *Sporirea securităţii şi siguranţei persoanei şi progresul domeniului culturii ca deziderate ale Acordului de Asociere RM-UE*. În: Revista Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Nr. 1 (38), 2021, p. 243-248.
34. SPRINCEAN, S. *Cultura securitară a persoanei prin prisma acordului de asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană în contextul pandemiei de COVID-19*. In: *Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică*. 2021, nr. 4(41), pp. 256-260.
35. SPRINCEAN, S. *Perspective de asigurare a siguranţei persoanei în contextul realizării securităţii umane.* În: Studii Naționale de Securitate. Revistă științifico-practică. Nr. 1(1), 2020, p. 185-200.
36. SPRINCEAN, S. *Știința Deschisă în sprijinul asigurării securității umane și siguranței persoanei*. În: *Știința Deschisă în Republica Moldova*. Ediția 2, 27-28.10.2022. Chișinău. Chișinău: „Print-Caro" SRL, 2022, p. 187-200.
37. SPRINCEAN, S. *The role of civil unity in the process of ensuring human security in the Republic of Moldova.* In: Правовые аспекты нациестроительства в России: история и современность. Материалы Всероссийской научной конференции с международным участием. 17.04.2020 г. Саранск: ЮрЭксПрактик. 2020, p. 44-51.
38. SPRINCEAN, S. *Libertatea individuală şi siguranţa persoanei ca imperative didactice.* În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 4. Alba Iulia: Aeternitas, 2020, p. 263-268.

39. SPRINCEAN, S. *Importanța modelelor etice și deliberative în formarea comportamentului politic.* În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 3. Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba-Iulia. Alba-Iulia: Aeternitas. 2019, p. 212-219.
40. SPRINCEAN, S. *Imperative bioetice și securitare ca repere în educație și cercetare*. În: Educaţia din perspectiva valorilor. Tom XIV. Summa Paedagogica. Conf. Șt. Int. „Educația din Perspectiva Valorilor", Ed. a X-a*,* Alba-Iulia. 10-11.10.2018. 2019. București: Eikon, p. 80-85.
41. SPRINCEAN, S. *Politica securității umane în Republica Moldova în contextul provocărilor și oportunităților mediului regional de securitate*. În: Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităților de securitate și asigurare a parcursului european. Chișinău: Tipografia Centrală. Subcap. 5.2. 2019, p. 477-497.
42. SPRINCEAN, S. *Unele stringențe și imperative în studiile contemporane de securitate*. În: Dezvoltarea cadrului juridic al Republicii Moldova în contextul necesităţilor de securitate şi asigurare a parcursului european. / Republica Moldova în contextul provocărilor interne şi externe la adresa securităţii naţionale (Partea a III-a). Chişinău: Tipografia Centrală. 2019. Cap. 1, p. 5-20.
43. SPRINCEAN, S. *The Role of Human Security in Identifying New Perspectives of Development of the Education in the Field National Security*. În: Revista „Current and Future Perspectives on Teaching and Learning". Universitatea „1 Decembrie 1918" Alba-Iulia. Nr. 1 (1), 2019, p. 36-43.
44. SPRINCEAN, S. *Insecuritatea umană în contextul securității naționale: oportunități de evaluare.* În: Riscuri și amenințări la adresa securității naționale: tehnici de analiză și evaluare. Ghid metodologic. Chișinău: F.E.P. "Tipografia Centrală". 2019. Subcap. 3.5, p. 105-114.
45. SPRINCEAN, S. *Cultura securitară ca fundament al bunăstării societății*. În: Revista Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Nr. 2 (35), 2019, p. 148-153.
46. SPRINCEAN, S. *Filosofia supraviețuirii: repere și perspective*. În: Revista de Filosofie, Sociologie și Științe politice. Nr. 3, 2019, p. 275-278.
47. SPRINCEAN, S. *Imperativele securitare ale societății contemporane*. În: Perspectivele şi problemele integrării în spaţiul european al cercetării şi educaţiei / Prospects and problems of research and education integration into the European area. Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" Cahul. Vol. VI. Partea 1, 2019, p. 29-33.
48. SPRINCEAN, S. *Importanța studiului concepției securității umane pentru o dezvoltare sustenabilă a societății.* În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 2. Conf. Șt. Int. "Didactica - Tradiție, Actualitate, Perspective". Ed. IV-a. Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia. 18-19.05.2018. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A. 2018, p. 352-359.
49. SPRINCEAN, S. *Bioetica politică ca perspectivă de extindere disciplinară și metodologică a domeniului bioeticii globale*. În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 2. Conf. Șt. Int. "Didactica - Tradiție, Actualitate, Perspective". Ed. IV-a. Universitatea "1 Decembrie 1918" Alba Iulia. 18-19.05.2018. București: Editura Didactică și Pedagogică, R.A. 2018, p. 345-352.
50. SPRINCEAN, S. *Contribuții bioetice la reformarea sistemului de asigurare a securității umane în Republica Moldova*. În: Buletinul ştiinţific al Universităţii de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul, Seria „Științe Sociale". 2018, nr. 2 (8), 2018, p. 41-55.
51. SPRINCEAN, S. *Aspecte etice în procesele electorale în perspectiva eficientizării insti-*

tuțiilor puterii de stat. În: Impactul sistemului electoral asupra capacității de funcționalitate a instituțiilor puterii de stat din Republica Moldova. Cap. 8. Chișinău: Tipografia Centrală, 2018, p. 118-130.
52. SPRINCEAN, S. *Componenta socio-culturologică a securității umane în contextul dezvoltării sustenabile a sociumului.* În: Revista Studiul artelor şi culturologie: istorie, teorie, practică. Nr. 2 (31), 2017, p. 176-183.
53. SPRINCEAN, S. *Conceptual, methodological and bioethical perspectives of strengthening human security in Republic of Moldova.* În: Cross Border Journal for International Studies / Universitatea „Dunărea de Jos" Galați. Vol. 2, nr. 4, 2017, p. 81-94.
54. SPRINCEAN, S. Securitatea umană și bioetica. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. 304 p.
55. SPRINCEAN, S. *Problematica securității umane în contextul evoluției societății contemporane*. În: Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul evoluțiilor geopolitice regionale. Cap. 4. Chișinău: Tipografia Centrală. 2016, p. 77-94.
56. SPRINCEAN, S. *Imperativul promovării securității umane în contextul procesului de integrare europeană a Republicii Moldova.* În: Republica Moldova în contextul oportunităților de modernizare: necesități de democratizare, securitate și cooperare. Cap. 10. Chișinău: Tipografia Centrală, 2016, p. 139-155.
57. SPRINCEAN, S. *Importanța securității umane în optimizarea politică şi bioetică a managementului crizelor globale*. În: Political Science, International Relations and Security Studies. International Conference Proceedings. The Xth Edition. [Sibiu], 27-29 May 2016, p. 461-470.
58. SPRINCEAN, S.; BECCIU, S. *Perspectiva postmodernă asupra problematicii siguranței omului în contextul provocărilor contemporane*. În: Revista de științe politice și relații internaționale (Institutul de științe politice și relații internaționale „Ion I. C. Brătianu") [București], Tomul XVIII, Nr. 2, 2021, p. 91-100.
59. SPRINCEAN, S; COSTA, Bruno Daniel Ferreira. *Theoretical-methodological perspectives in researching person's safety in the context of the necessity of security redimensioning*. În: Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Ediţia a 7-a. Chișinău: USEM (Pulsul Pieţei). 2025, p. 554-563.
60. SPRINCEAN, S; GRIGORIU, I. *Perspective civilizaționale în procesul de asigurare a securității umane.* În: Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Ediţia a 7-a. Chișinău: USEM (Pulsul Pieţei). 2025, p. 531-541.
61. SPRINCEAN, S; SÎTARI, D. *Politici educaționale universitare europene ca imperative ale dezvoltării durabile și securității umane.* În: Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Ediţia a 7-a. Chișinău: USEM (Pulsul Pieţei). 2025, p. 507-520.
62. SPRINCEAN, S; SLUTU N. *Ajustarea şi aprofundarea obiectivelor de securitate umană în contextul fructificării perspectivei de extindere a UE*. În: Analele Științifice ale Universității de Studii Europene din Moldova. Ediția VIII. Chișinău: Pulsul Pieţei. 2024, p. 91-96.
63. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T.-S. *Ensuring human security in the conditions of the COVID-19 pandemic.* In: Sakharov readings 2021: environmental problems of the XXI century. Часть 1. Минск: ИВЦ Минфина, 2021, p. 95-98.
64. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T-S. *Incursiuni în studiul securității umane şi siguranței persoanei*. În: Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației. US „Bogdan Petriceicu Hasdeu". Vol. VIII, partea 1. Cahul: USC.

2021, p. 38-42.
65. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T.-S. *Incursiuni educaționale în cercetarea problematicii securității umane și siguranței persoanei.* În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 5. Conf. Șt. Int. *„Didactica: tradiție, actualitate, perspective", ed. VII-a,* 21-22.05.2021. Alba Iulia: Aeternitas, 2021, p. 149-153.
66. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T.-S. *Human security and personal safety approaches to the contemporary East-European security challenges.* In: Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи: матеріали Міжнародної XI науково-практичної конференції, Чернівці, 27 травня 2021 року. Чернівці: Технодрук, 2021. с. 149-156.
67. SPRINCEAN, S; TOCARJEVSCHI, A. *Exercitarea controlului asupra sectorului de securitate de către instituțiile politice.* În: Promovarea valorilor social-economice în contextul integrării europene. Ediția a 7-a. Chișinău: USEM (Pulsul Pieței). 2025, p. 521-530.
68. SPRINCEAN, S; CATAN, A; ȚONCU, S. Perspective teoretice asupra promovării securității umane prin mecanisme ale statului de drept. In: *Vector European*. 2022, nr. 2, p. 30-35.
69. SPRINCEAN, S.; PÎRȚAC, Gr,; SYCHEV, A. *Human security and ethics in support for sustainable developmen*t. In: *Vector European*. 2022, nr. 1, pp. 38-42.
70. SPRINCEAN, S.; PÎRȚAC, Gr.; MIHALAȘ, V. Importanța procesului electoral în cadrul statului democratic. In: Vector European. 2021, nr. 2, p. 52-57.
71. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T-S.; MITROFANOV, Gh. *Perspective educaționale privind importanța securității umane și siguranței persoanei în context global.* În: Tradiție și perspective în didactica modernă. Vol. 6. Conf. Șt. Int. *„Didactica: tradiție, actualitate, perspective", ed. VIII-a,* 20-21.05.2022. Alba Iulia: Aeternitas. 2022, p. 70-74.
72. UNDP. Human Development Report, 1994. New Dimensions of Human Security. Posted on: January 01, 1994 [online]. Disponibil: https://hdr.undp.org/content/human-development-report-1994 (vizitat 06.01.2025).
73. UNDP. New threats to human security in the Anthropocene: Demanding greater solidarity. Special Report, 2022 [online]. Disponibil: https://hdr.undp.org/system/files/documents/srhs2022.pdf (vizitat 07.01.2025).

Date despre autor:

Inga Grigoriu este doctorandă în științe politice la USM, cercetează securitatea umană și provocările în procesul de aderare a RM la UE. Este master în securitate națională. Fostă deputată în Parlament (2019-2023). A fost vicepreședinte al Comisiei pentru mediu și dezvoltare regională și a făcut parte din delegațiile RM la APCE și OSCE. A prezidat o anchetă parlamentară și a fost coautor a 48 de inițiative legislative. A finalizat mobilitatea academică la Universitatea Tampere, Finlanda (2024-2025) și contribuie la proiectul internațional de cercetare, finațat de SNIS - „*Camps and Camp-Like Settings in Urban Environments: Bridging Humanitarian and Development Activities*" (2025-2026).